

**РЕЦЕНЗИЈА НА РАКОПИСОТ „ТЕХНИКИ НА ЦРТАЊЕ”
ОД АВТОР ВОН. ПРОФ. М-Р ЈОРДАН ЕФРЕМОВ, ТЕХНОЛОШКО-
ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 2302-53/7 од 161. редовна седница на Наставно-научниот совет на Технолошко-технички факултет, одржана на 4.3.2024 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- м-р Антони Мазневски, редовен професор на Факултет за ликовни уметности, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје;
 - м-р Жанета Вангели, редовен професор на Факултет за ликовни уметности, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје
- за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „ТЕХНИКИ НА ЦРТАЊЕ” од автор вонреден професор м-р Јордан Ефремов, наменет за студентите на прв циклус студии на Технолошко-технички факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот Комисијата до Наставно-научниот совет на Технолошко-технички факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Насловот на ракописот е „ТЕХНИКИ НА ЦРТАЊЕ“ – учебник. Предметот е со назив Техники на цртање и се слуша во I (прв) семестар како задолжителен предмет, со фонд на часови 2+2+1, застапен во студиската програма Дизајн и технологија на текстил и облека и во студиската програма Дизајн на текстил и облека (2+1+1) во I (прв) семестар како избран факултетски предмет. Материјалот кој е опфатен во учебникот е во согласност со Наставната програма за предметот Техники на цртање и ја опфаќа наставната материја за студиската програма за која е наменет.

Податоци за обемот на ракописот: Материјалот е презентираан на 160 страници, А4 формат, со нормален проред. Поради неопходноста од визуелна презентација и во интерес на презентираниот пишан материјал, во ракописот се поместени 197 фотографии. Обемот на ракописот за учебник по содржина ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Претходно е објавена скрипта со ист наслов од истиот автор.

Краток опис на содржината: Презентираниот материјал во ракописот опфаќа девет поглавја. Во рамките на почетниот дел на скриптата е претставен краток вовед во ликовната уметност и нејзиното значење во развојот и начинот на восприемање на ликовните дела кај личноста, а со тоа и создавање на одреден степен на визуелна култура. Првото поглавје, ја опфаќа поделбата на ликовната уметност, ги опфаќа ликовните дисциплини и ликовните подрачја, го опфаќа цртежот како самостојна ликовна дисциплина, но и цртежот како фундаментален дел од сите дисциплини кои припаѓаат на ликовната уметност: сликарството, вајарството, графиката, архитектурата и применетата уметност т.е. дизајнот.

Го опфаќа развојот на цртежот низ историјата, како самостојна и значајна ликовна дисциплина. Ги опфаќа ликовните и дизајн елементи и принципи, кои се фундамент на ликовната уметност и на дизајнот, како интегративен дел од ликовната уметност. Најпрво ја опфаќа линијата како основен ликовен елемент и фундамент кај цртежот и нејзините видови: контурна, структурна и текстуерна линија. Ги опфаќа функцијата, содржината и карактерот на линијата. Во второто поглавје на јасен и прегледен начин од страна на авторот се опфатени техниките на скицирање, како и основните постапки при скицирањето чекор по чекор, како почетна фаза во цртањето. Ова поглавје ги опфаќа техниките т.е. вежбите на скицирање со графитен молив: цртање на вертикални, хоризонтални, дијагонални, цик-цак линии, брановидни линии, концентрични кружни линии, испрекинати линии, создавањето на шаблони, користејќи различни видови на линии. Го опфаќа концептот на поедноставување на сложените форми во основни, создадени со линија. Ги опфаќа, исто така, правилата на композиција. Ги опфаќа основните алатки за скицирање, видовите на графитни моливи, видови на специјализирани пенкала за скицирање, ги опфаќа различните видови на хартија за скицирање и средства за отстранување на линии. Во третото поглавје се опфатени линиските техники на цртање со моливи. Теоретски, но и со јасни, прегледни практични примери, опфатени се линискиот цртеж, цртежот со тонска вредност, техниката на маркирање со линија, опфатени се основните техники и начини на цртање, како што се: шрафирање, вертикално, хоризонтално, закосено, радијално, експресивно, како и вкрстено шрафирање. Ова поглавје ги опфаќа шаблоните создадени со проткајување на линиите. Го опфаќа таканаречениот „Зентенгл метод“ на цртање, т.е. таканаречените „Zentangle forms“, форма на дизајн во кој се создаваат визуелни композиции, создадени од сложени линиски дизајни, кои делуваат релаксирачки и медитативно.

Четвртото поглавје е посветено на формата како ликовен и дизајн елемент. Ги опфаќа видовите на форми: природни, технички, геометриски, уметнички форми. Опфатени се дводимензионалните и тридимензионалните форми, како и техниките на обликување на форми со линија. Опфатена е трансформација од дводимензионална во тридимензионална форма. Ова поглавје ја опфаќа формата и нејзината содржина, како и формата и нејзината функција. Особен акцент во ова поглавје е даден на волуменот, т.е. на ликовното трансформирање на формата во дводимензионален простор. Опфатени се техниките на моделација и обликување на форми со линија. Најпрво е прикажано создавањето на дводимензионални форми, а потоа со помош на техники на моделација со светло и сенка со линија, теоретски, но и со одлични практични примери, претставени се техниките на ликовна трансформација на дводимензионалната форма, во тридимензионална т.е. создавање и обликување на основни тридимензионални форми. Опфатен е начинот на перципирање или воочување на предметите во просторот и нивно пренесување во цртежот (да се гледа, да се забележува и да се црта). Опфатена е техниката на создавање на третата димензија или длабочината. Во петтото поглавје е претставена перспективата како ликовен принцип, т.е. систем на цртање во ликовната уметност, односно во цртежот. Опфатени се техниките на создавање на перспектива или илузија на простор т.е. трета димензија или длабочина во цртежот. Опфатени се видовите на перспектива: линеарна перспектива, воздушна перспектива, обратна или инверзивна или превртена т.е. дивергентна перспектива и вертикалната перспектива. Особен акцент е даден

на линеарната перспектива. Теоретски, но и со прегледни практични примери и цртежи, опфатени се линеарната перспектива во една собирна точка, линеарна перспектива во две собирни точки, линеарна перспектива во повеќе собирни точки. Објаснети и образложени се основните правила и принципи според кои се заснова овој систем на линеарната перспектива, а тоа се: гледна точка или видно поле, линија на хоризонт, главна вертикала, главна хоризонтала, главна точка и главен зрак. Во шестото поглавје теоретски и со јасни и прегледни практични примери е опфатен методот на цртање на човечка глава и лице, т.е. цртање на портрет. Објаснета е геометриската конструкција на човечкото лице. Опфатени се пропорционалните карактеристики на човечката глава и лице, т.е. нивните меѓусебни односи, гледани фронтално во *Anfas*. Понатаму, опфатени се пропорциите на главата во ширина и опфатени се карактеристиките на човечкото лице во профил и полупрофил. Понатаму опфатени се карактеристиките на главата и лице кај жената и разликите во однос на глава и лице кај мажот. На крајот од ова поглавје е опфатен методот на Лумис, метод за цртање на човечката глава и лице, востановен во сите светски универзитети за уметност и дизајн. Теоретски и со јасни практични примери, во форма на методот чекор по чекор, претставена е конструкцијата на човечката глава и лице според Лумисовиот метод. Седмото поглавје е посветено на цртање на човечката фигура од чисто ликовен аспект. Опфатени се пропорционалните односи кај фигурата, т.е. опфатена е студија на фигура. Теоретски и со прегледни практични примери, претставена е основната градба или конструкција на човечката фигура. Прикажана е поделба на човечкото тело и неговите основни делови: глава, торзо (торакас) и екстремитети. Опфатена е востановената конструкција на машка и женска фигура од 8 (осум) глави, во нормална стоечка положба, но и во таканаречената контрапост позиција. Прикажани се машката и женската фигура гледани фронтално и одзади. Прикажани се карактеристиките на надворешната линија кај машката и женската фигура. Осмото поглавје го опфаќа цртањето на модната фигура, односно цртање на темелни модни фигури и силуети, т.е. создавање на стилизирана фигура со моден акцент. Теоретски и со прегледни практични примери е претставена постапката на цртање и конструкција на стилизирана модна фигура. Најпрво е опфатена конструкција на основна модна фигура од 8,5, потоа од 9 (девет) и од 10 (десет) глави. Опфатена е постапка на конструкција на модна фигура во асиметрична положба или таканаречена модна поза, но и во контрапост позиција. Опфатена е конструкција на модна фигура во движење. Опфатена е конструкција на стилизирана машка модна фигура од 10 (десет) глави. Опфатено е цртање на стилизирана глава и лице кај модна фигура, како и цртање на стилизирани раце со дланката и прстите. Претставени се карактеристиките при конструкција на детската фигура и нејзините разлики во однос на конструкција на фигура на возрасен човек. Во деветтото последно поглавје се застапени техниките на цртање на повеќе ликовни мотиви, од наједноставни, кон посложени. Од цртање на мртва природа, видови на мотиви при цртање на мртва природа, почнувајќи од геометриски форми, преку секојдневни предмети, сè до растително-вегетативни композиции. Опфатен е пејзажот, како мотив во сликарството. Опфатени се видовите на пејзаж: шумски, речен, морски марина пејзаж, панорама, архитектонски, ведута, руиниран пејзаж, како и надреалниот пејзаж. Опфатени се материјалите и техниките кои најчесто се користат при создавањето на цртеж: мек и тврд молив, метални игли или

метални моливи, јаглен, фломастер, туш и перо, лавиран туш, бајц, моливи во боја, пенкала, мастилни пенкала, пастел, креди во боја. Опфатени се и подлогите погодни за создавање на цртеж. Во текот на целиот пишан материјал, сосема прегледно и јасно, се илустрирани цртежи и фотографии што придонесуваат за подобро визуелно прикажување на материјата.

ЗАКЛУЧОК

Од напред изнесеното, Комисијата констатираше дека ракописот со наслов „Техники на цртање“ – учебник пријавен од авторот вонреден професор м-р Јордан Ефремов е напишан според програмската содржина на предметот за кој е наменет, ги задоволува критериумите за објавување и ќе им биде од голема корист на студентите за совладување на наставните содржини по истиот.

Врз основа на напред изнесеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Технолошко-технички факултет да го прифати рецензираниот ракопис со наслов „Техники на цртање“ – учебник, пријавен од авторот вонреден проф. м-р Јордан Ефремов и истиот да го одобри за користење како учебник, а воедно и да им предложи на органите на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип за негово соодветно издавање.

РЕЦЕНЗЕНТИ

М-р Антони Мазневски, редовен професор, с.р.

М-р Жанета Вангели, редовен професор, с.р.